

Från folkrörelse till idérörelse

VD Gunvor Engströms anförande
vid Företagarnas kongress i
Jönköping 12 juni 2004

Det talade ordet gäller

företagarna®

Kära kongressdeltagare, företagare och vänner.

För fyra år sen gav vår nyvalde ordförande Salvatore Grimaldi ut en bok med titeln ”I ständig förändring”. Det är en bra beskrivning för vår organisation – hur den varit och hur den bör förbli. Vi är i ständig förändring. Det visar inte minst de nya grepp vi tagit på årets kongress.

Till kongressen i Karlstad togs en skrift fram som berättar vår historia. Vi är idag en helt annan organisation än när hantverkare och företagare en gång började sluta sig samman.

Det är rätt kul att veta att de äldsta hantverkssammanslutningarna bildades redan 1350 i Visby – samma år som digerdöden härjade i vårt land. Det kanske är symboliskt? Skråväsendet var egentligen tänkt att förhindra att ”bönhasar, dvs. icke-utlärda klåpare gjorde intrång i yrket”.

Även långt senare har vi uppfattats som en organisation som ville minska konkurrensen och skydda den egna yrkesutövningen. Idag är våra värden näringsfrihet och fri konkurrens. En tydlig och nödvändig utveckling i arbetet för ett mer företagsamt Sverige.

Organisatoriskt är vi ett resultat av ett antal strukturförändringar och sammanslagningar – något som visar att vi påverkats av förändringar i omvärlden. Och det måste vara en viktig ledstjärna för alla verksamheter som vill överleva vara relevanta och spela roll. Vår styrka är vår förmåga att anpassa oss. Att vara i ständig förändring.

Vi går från att vara en traditionell folkrörelse till att vara en framtidsrörelse. En idéburen kraft, som samlar alla sorters företagare – där bredd, mångfald och olikheter lika mycket är målet som medlet.

Nästa år firar Företagarna sitt hundraårsjubileum. Mycket har hänt på de hundra år som förflutit sedan vi bildades. I London organiserades 1868 en insamling för att skicka pengar till det svältande folket i Sverige – ett land med så underutvecklad ekonomi att det inte kunde föda sin egen befolkning.

Hundra år senare – 1968 – brände studenterna sina mössor i Lund. Och i Stockholm ockuperade vi vårt eget kårhus. Ja, jag var faktiskt med – tro det eller ej. Då var allting politik. Hela det svenska samhället byggdes om efter socialdemokratisk ritning. Landet var en enda stor byggarbetsplats, där nya idéer om det goda livet i snabb takt trängde bort det som ansågs gammalt och omodernt.

Dessa årtal ger två ögonblicksbilder. 1868 – med svält och armod. 1968 – med revolutionsromantik och samhällsplanering. Det politiska siktet var inställt på en ny och bättre framtid, där allt var möjligt.

Mellan 1868 och 1968 ryms det svenska tillväxtundret. Det är under dessa hundra år som det moderna Sverige föds. Dynamiten, gasfyren, skiftnyckeln och kullagret är bara några exempel på svenska idéer som såg dagens ljus under denna epok. De är symboler för den uppfinnaranda och den entreprenörskraft som släpptes lös under ett sekel av fantastisk utveckling.

Det var en era av växande välstånd som aldrig någonsin tidigare i vår historia. Sverige gick från u-land till ett av världens rikaste. Ett föredöme. Vi hade lyckats klara oss undan förödelsen i Europa. Efterkrigstidens omätliga efterfrågan på våra naturtillgångar av malm, stål och pappersmassa gav ekonomin en oerhörd fart.

Vi hade råd med allt. Problem och svårigheter som var vardag i andra länder gällde inte här. Vi var Landet annorlunda. Framtidstron var stark. Förtroendet för politikens möjligheter att styra utvecklingen likaså. Skattetrycket var knappa 40 procent. Begrepp som oljekris och devalvering var ännu okända.

Den svenska modellen gjorde sig känd över världen som ett lyckat exempel på den omöjliga balansen mellan en fungerande marknadsekonomi och en starkt politiserad välfärdsstat där allas trygghet var normen. Under dessa hundra år byggde vi upp den rikedom som vi fortfarande njuter frukterna av idag.

Dock, sedan 1970 har inget av Sveriges femtio största företag grundats. Men offentlig sektor fick fortsätta att expandera och sysselsätter idag lika många människor som alla Sveriges småföretag tillsammans. Vi vet idag att den svenska modellen har kantrat och tar in vatten.

På grund av arbetslöshet, förtidspensioner och sjukskrivningar är det fler människor som går hemma en vanlig arbetsdag än som är anställda i hela den offentliga sektorn. Bara varannan svensk arbetar. Räknar vi bort de sjukskrivna jobbar 40 procent. Mindre än en tredjedel arbetar heltid. Bara en av fem heltidsanställda finns inom den privata sektorn. Detta fåtal bygger upp den ekonomi som är nödvändig för att finansiera offentlig sektor och hela transfereringssystemet.

Systemen är så oflexibla att det är svårt att vända den neråtgående spiralen. Vad hände med den svenska framtidstron? Var är framåtandan?

Verkligheten hann ikapp idyllen. Vi hade gjort det bekvämt för oss, i vårt lilla hörn av världen. Vi var inte redo när det visade sig att det fanns en föränderlig värld gömd bakom folkhemsknuten. En värld av helt nya möjligheter – som ställde helt nya krav.

Nittioalets kriser blev ett bryskt uppvaknade. En del står fortfarande med huvudet djupt nedtryckt i sanden, men det går upp för fler och fler att det inte går att konkurrera med självgodhet. Det går inte att leva av gamla minnen. Nu gäller det att istället fundera över vad det är som ger framgång. Sverige måste återigen ta tillvara människors skaparkraft och arbete. Vår konkurrenskraft heter kunnande och kompetens.

Sverige ska återta positionen som ett av världens mest entreprenörvänliga länder.

I detta har också vi ett ansvar. Vi måste tala mer om glädjen med företagandet. Känslan av frihet och oberoende som gör det värt alla sömlösa nätter. Att entreprenörskap är en livsstil – som fler borde prova på. Att det är lärorikt och spännande. Att ingen arbetsdag är den andra lik.

Eller som Salvatore Grimaldi beskriver det: ”Glädjen att lyckas är omöjlig att beskriva i ord. Det är de svåra utmaningarna som sporrat mig. Allra mest de som ingen annan givit sig på”.

Vi skall aldrig låta svårigheterna överskugga hur bra det känns att styra det egna livet. Där våra egna beslut och handlingar avgör om det vi företar oss blir en framgång eller ett misslyckande. Ingen annans. Politikernas uppgift är att ge landets företagare bra möjligheter. Det är därför vi arbetar så hårt för att förändra attityden gentemot företagarna. Vi är inga gnällspikar – vi vill bara att de som styr villkoren för vår vardag ska lyssna.

Det krävs starka företagarorganisationer för att ta politikens plats. Det kräver att vi har gemensamma mål och ett starkt samarbete. I tider av motgång och nedgång är det inte ett alternativ att ropa på politiskt skydd, stödprogram eller stängda gränser. Då heter vårt bästa försvar stor kunskap och hög kompetens.

Vi börjar med att slå fast att tillväxten – den kommer från landets företag. Inte från Rosenbad. Tillgångarna i statens kassakista kommer till stor del från småföretagen. De bygger upp Sveriges ekonomi. Här hittas nytänkande och innovationer. Det är i de små företagen som tillväxt och utveckling sker. Denna kraft måste tas tillvara bättre. För den är inte obegränsad.

Företagarna fortsätter att berätta om det stora Sambandet; att det är företagande som ger ökat välstånd för alla. Fler jobb. Mer gemensamma resurser. Företagarnas bidrag till den gemensamma ekonomin visar sig i skolböcker, sjukhussängar, vägar och polis. Företagens betydelse ses överallt. Inte bara i de varor och tjänster som produceras och i de jobb som skapas. Företagens betydelse syns även i det välstånd som uppkommer. Detta är Sambandet.

Utan oss blir det ingen tillväxt, ingen välfärd och inget välstånd. Detta är någonting vi skall vara stolta över. Det är en fråga om självförtroende. Vi skall våga stå upp och berätta för alla som vill lyssna; detta är mitt bidrag. Detta gör mitt företag för vårt framtida välstånd. Vad gör du?

Vi skall föra samtal om tillväxt – i första hand med människor vi möter i vardagen. Företagandets betydelse skall diskuteras vid köksborden och på arbetsplatserna. Inte bara i Rosenbad.

Efter en höst fylld av löften och nya initiativ verkar regeringens intresse för tillväxt ha svalnat. Och det räcker inte att kalla till tillväxtkongress för att förändra företagandets villkor. Det krävs konkreta förslag för verklig förändring.

Vi är inget politiskt parti. Företagarna är kritiska mot alla partier som inte står för den politik vi vill ha. Och Företagarna berömmar alla initiativ som är bra, oavsett varifrån de kommer. Vi öppnar dörren för fackföreningar, organisationer och politiker från alla partier. Vi träffar gärna både ministrar och opposition. Företagarna för gärna tillväxtsamtal. Om de är allvarligt menade.

För Sveriges företagare kan inte leva på tomma löften. Företagarna lånar inte ut sig för att andra skall få politiska poäng. För oss är det resultatet som räknas. Gärna samtal – men med bevarad självständighet. Och alltid för våra medlemmars bästa.

Det program för fler generationsskiften som regeringen presenterade i torsdags är ett viktigt första steg. Att på allvar ta sig an problemen med bättre förutsättningar för fler lyckade och lönsamma ägarskiften i våra småföretag. Nu får vi se vart det leder. Men första steget är taget.

Det är mycket hårt påverkansarbete som ligger bakom. Det har lönat sig. Med tålamod och principfasthet har Företagarna lyckats väcka en fråga som påverkar hela Sveriges förutsättningar för ökat välstånd. Detta är vår seger. Det var vi som satte tryck på regeringen. Nu är det våra medlemmar som får belöningen.

Vi ger inte upp. Vi fortsätter föra fram att Sverige är beroende av de människor – de entreprenörer – som skapar värden. För utan oss blir det ingen tillväxt.

En modern och dynamisk organisation måste hela tiden orientera sig mot omvärlden. Utan att veta var vi står kan vi inte ta ut riktningen mot vart vi ska – eller hitta den bästa vägen dit. Vi lever i en ny tid. Första maj blev det europeiska samarbetet den största politiska unionen mellan fria nationer i män-sklighetens historia. Efter århundraden av att krig och politiska motsättningar fått härja över vår kontinent kunde Europa lämna sin blodiga historia bakom sig. Berlinmuren är borta, upphackad till små souvenirstenar som säljs till japanska turister på Berlins gator. En talande symbol för marknadsekonomins kraft.

I Europa samtalar 25 nationer om hur vi tillsammans skall lösa de problem som berör oss alla. I grunden någonting så fantastiskt att det ibland är svårt att förstå hur det hela kan fungera överhuvudtaget.

Hur berör då det nya Europa dig och mig? Som organisation måste vi inse att det europeiska samarbetet – med allt vad det innebär – är här för att stanna. Europa är inte längre en bred tysk motorväg på bilsemestern eller flottig mat efter för mycket solbränna på en spansk uteservering en vecka om året. Det är en helt ny verklighet. Länder nära oss utvecklas snabbt. De har hög tillväxt och hungriga företagare. Vi måste fråga oss om vi är redo att välkomna dem?

De politiska fördragen är undertecknade. Utvidgningen är ett faktum. Nu börjar den verkliga omställningen. Nu står vi inför den osynliga kulturella mur som fortfarande omger varje enskilt land i vår union. Är vi med och river denna osynliga mur, eller bidrar vi kanske rentav för att förstärka den?

Hur påverkar då dessa stora rörelser i Europa den lille företagaren här i Jönköping? Kanske mer än vad vi kan ana. Med öppnare gränser följer ny konkurrens, nya marknader och nya möjligheter. Det ställer krav på öppenhet och nytänkande. Det kan ha större betydelse för företagaren att räntorna går upp för att arbetslöshetssiffrorna sjunker i USA än att Jönköpings kommun höjer kommunalskatten.

Vi som organisation måste bli bättre på att bearbeta Europa. Det ska vara marknadsekonomi, frihandel och fri konkurrens som är ledorden för våra länders samarbete. Inte planekonomi, regleringar och svällande byråkrati. Om Europa väljer den riktningen kommer det snart nog att märkas i Jönköping. Och i resten av Sverige.

I en allt mer internationaliserad ekonomi är politikens möjligheter begränsade. När Sverige öppnar sig mot Europa och övriga världen står vi inför en ny konkurrenssituation som våra politiska makthavare varken kan styra eller stoppa. På gott och på ont.

Som när den före detta kommunikationsminister Ines Uusman 1996 trodde att "Internet är en fluga". Idag – inte ens tio år senare – använder nio av tio småföretagare Internet i sin dagliga gärning. För kontakt med kunder, anställda, leverantörer och banker. Även vi i Företagarna använder Internet för att kommunicera med varandra. Listan för den nya teknikens möjligheter kan göras hur lång som helst. Det är bara fantasin som sätter gränserna. Verktyg lika användbara vid traditionellt hantverk som för banbrytande IT-entreprenörer.

Det stora användandet av IT, datorer och mobiltelefoni är bara ett exempel på hur svenska företag ställt om hela sitt sätt att arbeta på oerhört kort tid. Denna flexibilitet i sätt att arbeta och sätt att tänka är en styrka. En flexibilitet som aldrig hade kunnat skapas med politiskt styrsystem.

Sveriges företagare har sett en möjlighet att göra bättre affärer – i Sverige och internationellt - med nytt tänkande och ny teknik. Detta är svenskt entreprenörskap sammanfattat. Det finns så otroligt många spännande företag runt om i vårt land. Jag önskar att fler kunde komma ut och träffa dessa eldsjälar. Jag har mött många under mina första två år och lämnar dem alltid fylld av nya intryck och idéer. Vissa fastnar särskilt i minnet. Vissa sticker ut.

För någon månad sedan var jag i Nyköping och träffade Suzanna från Danmark, som döpt sitt livsverk till Svampcentrum. Det var verkligen ett livsverk. I en gammal mejerifabrik är den fuktiga luften perfekt för att odla en i Sverige så gott som okänd japansk delikatesssvamp.

Som invandrad thailändska kom hon via Danmark till Nyköping. Har idag 27 anställda från 22 olika länder. Ingen sjukfrånvaro – trots att buddisten Suzanna tagit bort karensdagen. Hon menar att ”om man är sjuk skall man inte straffas två gånger”.

Varje vecka skördar hennes företag nästan fem ton svamp. Och företaget växer. Tänk vilka hinder Suzanna måste ha övervunnit – från idén om att det nog skulle gå att lära svenska folket att det finns annat än champinjoner på burk tills hon såg den första svampen lämna Svampcentrum.

Flytta till småstaden Nyköping. Lära sig språket, tampas med banker, slåss med stora livsmedelsgrossister. Och lyckas få fram en produkt som folk verkligen kan tänka sig att prova. Då har jag ändå inte ens nämnt något om byråkratins labyrinter.

Föreställ er att en sådan brilliant företagsidé som Svampcentrum kunde ha blivit stoppad för att det fattades en F-skattsedel. Då skulle det vara 27 jobb färre i Nyköping idag. Sådant händer. När kontroll blir viktigare än kreativitet.

Det är ett av skälen till att Företagarna finns. För att ta strid när det sunna förnuftet fått stå tillbaka för komplicerade regelverk, orättvisa skatter och negativa attityder. Då påminner vi återigen om att Sveriges välstånd byggs i de små företagen. Att det är där nya idéerna finns. Skaparkraften. Och de nya jobben.

Småföretagarna är Sveriges framtid, och Företagarna är deras naturliga partner. Där företagen finns skall också vi finnas. I hela landet.

Varannan svensk tror att Sverige kommer att vara ett sämre land att leva i om 20 år. Däremot tror mer än 60 procent att de själva kommer att ha det bättre. Man tror mer på sig själv än på Sverige. Bara 7 procent är med i ett politiskt parti. Antalet engagerade i föreningar och fackliga organisationer sjunker.

Människor är mer medvetna, mer individuella och ställer allt högre krav på vad omgivningen ska erbjuda för att locka till engagemang. Den moderna medborgaren frågar förr vad Sverige kan göra för dem än vad de själva kan göra för Sverige. Vad innebär denna inställning för vår organisation?

Entreprenörskap blir allt viktigare för att Sverige ska hänga med i utvecklingen. Som organisation speglar vi inte denna framtid tillräckligt. Vårt mål är att bli en folkrörelse i ordets verkliga betydelse. Vi skall attrahera alla sorters företagare – unga, äldre, kvinnor, män. Olika branscher och människor från olika länder.

Det första steget är att intressera, entusiasmera och motivera fler att förverkliga sina idéer i eget företag. Det andra är att få in dem i våra nätverk. Att hitta och ta vara på deras engagemang. Det tredje steget är att behålla dem. Som aktiva medlemmar för att nå vårt mål – ett företagsamt Sverige.

Företagarnas viktigaste uppgift är att växa – i antal, i styrka och i relevans. Företagarna skall vara organisationen för alla företagare. Vi skall stödja varandra med erfarenheter och med lösningar på gamla och nya problem. Vi skall vidga våra nätverk så att medlemmar kan mötas, göra bättre affärer och växa tillsammans.

Arbetet med att ta oss an framtidens utmaningar börjar med att vi ställer de rätta frågorna om hur Företagarna hela tiden kan bli bättre. Först då kan vi hitta de rätta svaren. Det måste bli naturligt för unga företagare att bli medlemmar. Naturligt blir det när du känner igen dig, får förståelse för din syn på vad som är viktigt och välkomnas på dina egna villkor och egna meriter.

Det är dit vi ska. Så öppna och flexibla ska vi vara. Det är vårt uppdrag för de kommande två åren. Våra idéer och värderingar ska stå i centrum. Liksom det egna ansvaret – vad kan jag bidra med? Samarbete och tillit till varandra ska präglade vårt sätt att arbeta.

Vi ska effektivt utnyttja de resurser som våra medlemmar anförtror oss. Vi behöver utveckla vårt sätt att tala med varandra och göra det som står i vars och ens makt att stärka helheten och därmed vårt inflytande.

Både företagarpolitiken och engagemanget i Företagarna ska präglas av två ledord: det ska vara enkelt och det ska vara värt det. Dessa två ord skall leda oss i vårt framtida arbete för ett mer företagsamt Sverige. Enkelt. Och värt det.

Jag vill avsluta med att citera vår nya ordförande ytterligare en gång: ”Att utvecklas är ett mödosamt arbete. Många vill inte ha någon förändring. De är rädda för att förlora vad de har. Jag kan känna igen den känslan. Men jag har ett annat perspektiv: Vad roligt det ska bli att få kasta sig in i den nya tidens utveckling. Vilka enorma möjligheter det finns.”

Kan vi arbeta efter detta - då blir vi oslagbara. Det är här på vår kongress som arbetet börjar.

Tack för att ni lyssnade.

•/•